

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

Esas Sayısı:1977/129

Karar Sayısı:1978/35

Karar Günü:20/4/1978

Resmi Gazete tarih/sayı:20.6.1978/16322

İptal davasını açan : Millî Selâmet Partisi Millet Meclisi Grubu.

İptal davasının konusu: 12/5/1960 günlü, 468 sayılı "Kamu İktisadî Teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun" un 3. maddesinin 15/8/1977 günlü, 2102 sayılı Kanunla değişik üçüncü fıkrasında yer alan üçüncü paragrafın iptali istenmiştir.

II. YASA METİNLERİ :

A) İptali istenen yasa kuralı :

Kamu İktisadî Teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkındaki 468 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bir geçici madde eklenmesine dair 15/8/1977 gün ve 2102 sayılı Kanunun 3. maddesinin (Fıkra 3.-) bölümünün iptali istenen üçüncü fıkrası şöyledir:

"KİT personeline, 440 sayılı Kanunun 30. maddesi ile geçici 7. maddesinde öngörülen hakların verilebilmesi için T. B. M. M. since bu teşebbüslerin bilançolarla netice hesaplarının tasvip edilmiş; genel görüşmeye tabi olanların görüşmelerinin tamamlanmış olması gerekir."

B) Dayanılan Anayasa ve İçtüzük metinleri:

Davaya dayanak gösterilen Anayasa'nın 42 ve 92. maddeleri ile Millet Meclisi içtüzüğünün 88. maddesi aşağıdadır :

a) Anayasa hükümleri :

"Madde 42- Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir.

Devlet, çalışmaların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal, iktisadî ve malî tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmayı destekler; işsizliği önleyici tedbirleri alır.

Angarya yasaktır.

Memleket ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda vatandaşlık ödevi niteliği alan beden veya fikir çalışmalarının şekil ve şartları, demokratik esaslara uygun olarak kanunla düzenlenir."

"Madde 92- Kanun tasarı ve teklifleri önce Millet Meclisinde görüşülür.

Millet Meclisinde kabul, değiştirilerek kabul veya reddedilen tasarı ve teklifler Cumhuriyet Senatosuna gönderilir.

Millet Meclisinde kabul edilen metin Cumhuriyet Senatosunca değişiklik yapılmadan kabul edilirse, bu metin kanunlaşır.

Cumhuriyet Senatosu, kendisine gelen metni değiştirerek kabul ederse, Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde metin kanunlaşır.

Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, karma komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur.

Millet Meclisinin reddettiği bir tasarı veya teklif, Cumhuriyet Senatosunca da reddedilirse düşer.

Millet Meclisinin reddettiği bir tasarı veya teklif, Cumhuriyet Senatosunca olduğu gibi veya değiştirilerek kabul edilirse, Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metni yeniden görüşür. Cumhuriyet Senatosunun metni Millet Meclisince benimsenirse, kanunlaşır; reddedilirse, tasarı veya teklif düşer. Cumhuriyet Senatosundan gelen metin Millet Meclisince değiştirilerek kabul edilirse, 5 inci fıkra hükümleri uygulanır.

Cumhuriyet Senatosunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ile tümü reddedilen bir metnin Millet Meclisi tarafından kabulü için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu lâzımdır. Bu halde açık oya başvurulur.

Cumhuriyet Senatosunca üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile tümü reddedilen bir metnin kanunlaşabilmesi, Millet Meclisi tarafından üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilmesine bağlıdır. Bu halde açık oya başvurulur.

Cumhuriyet Senatosu kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi Komisyonlarında ve genel kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar; bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde onbeş günden, ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. .Bu süreler içinde karara bağlanmayan metinler, Cumhuriyet Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılır. Bu fıkra: da belirtilen süreler Meclislerin tatili devamınca işlemez.

Yasama Meclislerinin ve mahalli idarelerin seçimleri ve siyasî partilerle ilgili tasarı ve tekliflerin kabul veya reddinde yukardaki fıkralar hükümleri uygulanır. Ancak, karma komisyon kurulmasını gerektiren hallerde, karma komisyonun raporu Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında görüşülür ve karara bağlanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında Millet Meclisinin ilk metninin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu lâzımdır. 8 inci ve 9 uncu fıkralar hükümleri saklıdır."

b) Millet Meclisi İçtüzüğü Hükümleri:

Madde 88- Kanunlarda veya içtüzükte aksine hüküm yoksa, kanun tasarısı veya teklifinde "bir maddenin reddi, komisyona iadesi, değiştirilmesi veya metne madde eklenmesi hakkında, Milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet değişiklik önergeleri verebilir. Bu esaslar dairesinde Milletvekilleri tarafından tasarı veya teklif maddelerinin her fıkrası için dörtten fazla önerge verilemez.

Bir kanun tasarı veya teklifinin, basılıp dağıtılmasından sonra en çok beş gün geçmiş ve Genel Kurulda görüşüleceği gün, Başkan tarafından Genel Kurula en az kırksekiz saat önce bildirilmişse, bu kanunun maddelerine ait değişiklik önergelerinin konuşulmasından en geç yirmidört saat önce Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olması gereklidir. Kanunun görüşülmesine

başladıktan sonra verilecek önergelerde en az beş üyenin imzası bulunmadıkça önerge işleme konulmaz.

Değişiklik önergeleri önce veriliş, sonra aykırılık sırasına göre okunur ve işleme konur. Başkan her önerge için komisyona, katılıp katılmadığını sorar. Komisyonun katılmaması halinde, önerge sahibi isterse beş dakikayı geçmemek üzere açıklama için söz alabilir.

Daha sonra önergeler işaret oyu ile ayrı ayrı oylanır. Komisyonun katılmadığı ve fakat Genel Kurulun kabul ettiği önerge ve ilgili maddeyi komisyon geri isteyebilir.

Değişiklik önergeleri ve gerekçeleri beşyüz kelimedenden fazla ise, önerge sahibi önergesine beşyüz kelimeyi geçmiyen bir özet eklemek zorundadır. Başkan, değişiklik önergesinden derhal komisyonu haberdar eder.

C- İlgili Yasa Metinleri:

KİT personeline ikramiye verilmesini öngören 440 sayılı Yasanın 30. maddesi ile geçici 7. maddesi aşağıdadır :

Madde 30- Teşekküllerin yönetim kurulu başkan ve üyeleri dahil olmak üzere her çeşit personeline (İşçiler dahil), geniş ölçüde işçi çalıştıran teşekküllerden Bakanlar Kurulunca belli edilenlerde kârın % 10'unu, bunlar dışında kalanlarda kârın % 5'ini geçmemek ve bir aylık ücret tutarını aşmamak üzere yönetim kurulunun teklifi ve ilgili Bakanın onayı ile ikramiye verilebilir.

Kârlarından, yukarıki fıkra gereğince, ikramiye olarak ayrılacak meblâğlar bir aylık maaş veya ücret tutarında ikramiye verilmesine yetmeyen teşekküllerle fiyatları Bakanlar Kurulunca belli edilen mal ve hizmetlerin üretimi veya satışı ile uğraşan teşekküllerin her çeşit personeline ne suretle ikramiye verileceği hususu tüzükte gösterilir. Bu teşekküllerin her çeşit personeline verilecek ikramiye bir aylık maaş veya ücret tutarını aşamaz.

Görevlerinde olağanüstü gayret göstermek suretiyle kârlılık veya verimliliği artıranlara veya işletme faaliyetlerinde yararlı buluş getirenlere yönetim kurulunun teklifi ve ilgili Bakanlığın onayı ile üç aylık ücret tutarına kadar ikramiye verilebilir. Bu sınırın üstünde ikramiyeye lâyük görülenler Bakanlar Kurulu kararıyla altı aylık ücret tutarını aşmamak üzere 7244 sayılı Kanuna tabi olmaksızın ikramiye ve Bakanlar Kurulu takdîrnamesi ile taltif olunabilir. Bu ikramiye ve takdîrnamenin verilmesine ait esaslar tüzükte belirtilir.

Geçici Madde 7- iktisadî Devlet Teşekküllerine ait personel rejimi yeniden düzenleninceye kadar bu kanunun 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre verilecek ikramiye yerine, 7244 sayılı Kanunun esasları dahilinde 3659 sayılı Kânunun 4621 sayılı Kanunla değiştirilmiş bulunan 13. maddesinin (C), (E) ve (G) fıkralarında verilmesi hükme bağlanmış bulunan ikramiye, prim ve temettü verilir.

3659 sayılı Kanuna tabi olup da bu kanunun şümulüne girmeyen teşebbüs ve kurumların personeline, yeniden düzenlenecek personel rejimleri yürürlüğe girinceye kadar; 7244 sayılı Kanunun esasları dahilinde 3659 sayılı Kanunun 4621 sayılı Kanunla değiştirilen 13. maddesinin (C), (E) ve (G) fıkralarında gösterilen ikramiye, prim ve temettü ödenmesine devam olunur.

III- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15. maddesi uyarınca, Kani Vrana, Şevket Müftügil, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Sekip Çopuroğlu, Fahrettin Uluç, Muhittin Gürün, Lûtfi

Ömerbaş, Ahmet Erdoğan, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Âdil Esmer, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmalarıyla 8/11/1977 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında:

"Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 26. maddesinde (davanın açıldığı tarihte dilekçede imzası bulunanlar, ayrıca yetkilerini belirten belgelerin ve kurum, kurul ve siyasî partilerle siyasî parti kuruluşlarının kendilerine yetki verilmesine dair kararların tasdikli örneklerini dilekçe ile birlikte Genel Sekreterliğe vermek zorundadırlar.) hükmü yeralmıştır. Bu duruma göre, dava açılması için aynı yasanın 25. maddesi uyarınca, Millî Selâmet Partisi Millet Meclisi Grubu Genel Kurulunun en az üye tamsayısının salt çoğunluğu ile aldığı kararın ve bu karara katılan grup üye sayısını gösteren belgenin grup yetkililerince, grubun kaç kişiden olduğunu belirleyen belgenin de Millet Meclisi yetkililerince onanlı örneklerinin dilekçeye bağlı olarak Anayasa Mahkemesine verilmesi gerekmektedir.

22/4/1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 26. maddesinin üçüncü fıkrası hükmüne aykırı düşen bu eksikliğin tamamlanması için, kararın tebliğinden başlayarak 15 gün süre verilmesine ve durumun davacıya tebliğine" karar verilmiştir.

22/12/1977 günü Kani Vrana, Şevket Müftügil, Abdullah Ünner, Ahmet Koçak Sekip Çopuroğlu, Fahrettin Uluç, Muhittin Gürün, Lütfi Ömerbaş, Ahmet Erdoğan, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Âdil Esmer, Nihat O. Akçakayalıoğlu, Ahmet H. Boyacıoğlu ve Necdet Darıcıoğlu'nun katılmalarıyla Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15. maddesi uyarınca yapılan toplantıda ise, davacı Siyasî Partiye bildirilen eksikliklerin verilen süre içinde tamamlanıp tamamlanmadığı konusu incelenmiştir.

Millî Selâmet Partisi Millet Meclisi Grubunun 24 kişiden oluştuğuna ilişkin Millet Meclisi Başkanlığının yazısı ile Millî Selâmet Partisi Meclis Grubunun dava açılması için aldığı kararın ve bu karara katılan 17 üyenin adlarını taşıyan listenin onanlı örneklerinin, verilen süre içinde, Anayasa Mahkemesine gönderildiği saptanmış ve dosyada başkaca eksiklik bulunmadığı anlaşılmış olduğundan işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esası hakkında rapor, dava dilekçesi ve ekleri, iptali istenen yasa kuralı, Anayasa'ya aykırılık savına dayanak tutulan Anayasa hükümleri, Millet Meclisi içtüzüğü ile bunlara ilişkin yasama belgeleri ve konu ile ilgili öteki metinler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Biçim yönünden :

Dava dilekçesinde biçime ilişkin olarak öne sürülen savlar :

1- Dava konusu yasanın Anayasa'nın 92. maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosunda görüşme olanağı sağlanmadan kesinleştiği, böylece olağan yasama çalışmaları içinde incelenmekten yoksun kaldığı,

2- Dava konusu hükmün 440 sayılı Kanunu ilgilendirmesine karşın 468 sayılı Yasada düzenlendiği, böylece Millet Meclisi içtüzüğünün 88. maddesine uyulmadığı,

3- Kanun teklifinde imzası bulunan kimi milletvekillerinin, Millet Meclisi Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında değişiklik önergesi vermek suretiyle içtüzük hükümlerine aykırı davrandıkları,

Yolundadır.

Öne sürülen aykırılık savları, yasama işlemlerinde izlenen sıraya göre incelenecektir:

a- Dava konusu hükme ilişkin düzenlemenin 440 sayılı Yasada yapılmayıp da 468 sayılı Yasada yapılmış olması sorunu :

İktisadî Devlet Teşekkülleriyle müesseseleri ve iştirakleri hakkındaki 440 sayılı Yasa, başlıca bu kuruluşların amaçlarını belirlemekte, yönetimi, programları ve bütçeleriyle ilgili hükümleri kapsamakta ve 30. maddesi ile geçici 7. maddesinde de bunların yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle öteki personeline verilecek ikramiyeleri düzenlemektedir.

Anayasa'nın 127. maddesinin son fıkrasındaki "kamu iktisadî teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesi kanunla düzenlenir." yolundaki buyruk gereğince çıkarılan ve kimi hükümleri 15/8/1977 günlü, 2102 sayılı Yasa ile değiştirilmiş olan 12/5/1964 günlü, 468 sayılı Yasada ise; bu teşebbüslerin Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesiyle ilgili hükümler yeralmaktadır. Bu yasa ile Cumhuriyet Senatosunca, seçilen 15 ve Millet Meclisince seçilen 35 üyeden oluşan 50 kişilik "Türkiye Büyük Millet Meclisi kamu iktisadî teşebbüsleri karma komisyonu" kurulmuştur. Yasada öngörülen hükümlere göre komisyon, yüksek denetleme kurulunun raporlarıyla Başbakanlığın sevk edeceği raporları inceler. Her teşebbüsün bilânçosuyla netice hesaplarını kapsaması gereken bu raporlar, esas itibariyle bir yıl önceki duruma ait olmak üzere en geç Kasım ayı sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulur. Ve derhal Karma Komisyona havale edilir. Karma komisyon incelemelerini, raporun kendisine havale edilmesinden itibaren doksan gün içinde tamamlar.

Karma Komisyonun bütün kamu iktisadî teşebbüslerini kapsaması gereken, tasvibe ve genel görüşmeye sunulan raporları basılıp Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtılır. Ve dağıtım tarihindeki Cumhuriyet Senatosu tutanağına eklenir ve Hükümete iletilir. Siyasî Parti Grupları, Türkiye Büyük Millet Meclisinin on üyesi veya Hükümet, bu raporlara dağıtım tarihinden itibaren 30 gün içinde itiraz edebilir.

Bu takdirde Kamu iktisadî Teşebbüslerinden hangilerinin bilanço ve netice hesaplarına itiraz edildiği gerekçe gösterilerek ve yazılı olarak Karma Komisyon Başkanlığına bildirilir. Bu süre içinde itirazda bulunulmamış ise komisyon raporu kesinleşir.

İtiraz olunan raporlar, Karma Komisyonca itiraz süresinin bitiminden itibaren en çok 30 gün içinde itiraz olunan hususlara dair komisyonun görüşü ile birlikte Cumhuriyet Senatosu Genel Kuruluna sevk olunur.

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu, rapor kendisine geldiğinde hemen gündemine alır ve 20 gün içerisinde bu rapor üzerinde genel görüşme açar. Genel görüşme en çok 15 gün sürer. Genel görüşme sonunda bilânçolarla netice hesaplarının tasvip edilip edilmediği hakkındaki görüşünü Millet Meclisine bildirir.

Millet Meclisi Genel Kurulu, rapor kendisine geldiğinde hemen gündemine alır ve 20 gün içerisinde bu rapor üzerinde genel görüşme açar genel görüşme en çok 15 gün sürer. Bu genel görüşme sonunda Millet Meclisi Genel Kurulu, bilançolarla netice hesaplarını tasvip etmek suretiyle Kamu iktisadi Teşebbüslerinin yönetim kurullarının ibra edilmesini karara bağlar veya bilançolarla netice hesaplarını tasvip etmemek suretiyle Kamu iktisadî Teşebbüslerinin yönetim kurullarının ibra edilmesini reddeder. İbra edilmeyen Kamu İktisadî Teşebbüslerinin sorumluları hakkında genel hükümlere göre kanunî kavuşturma veya işlem yapılır.

Genel Kurullarda bu raporlar bir defa ve öncelikle görüşülür.

Görülüyor ki; KİT personeline verilecek ikramiyeyi bu teşebbüslerin bilânçolarıyla netice hesaplarının Türkiye Büyük Millet Meclisince tasvip edilmiş olması koşuluna bağlayan dava konusu hükmü, 468 sayılı yasanın düzenlediği denetim yönteminden ayırmaya olanak yoktur. Bu nedenlerle belirlenen bu düzenlemede Anayasa'ya ve Millet Meclisi İçtüzük kurallarına biçim yönünden bir aykırılık sözkonusu değildir.

Millet Meclisi İçtüzüğünün 88. maddesi ise, kanun tasarı ve tekliflerin Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında verilecek değişiklik önergeleriyle ilgili olup, olayda bu madde hükmüne de bir aykırılık yoktur.

b- Kanun teklifinde imzası bulunan kimi milletvekillerini Millet Meclisi Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında değişiklik önergesi vermeleri sorunu :

Manisa Milletvekili Süleyman Çağlar, Eskişehir Milletvekili Orhan Oğuz İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve arkadaşları tarafından yapılan "Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlemesi Hakkında 468 sayılı Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Ve Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun" teklifinde dava konusu hükme yer verilmemiştir. Ancak, bu hüküm yasa teklifinin Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında Manisa Milletvekili Süleyman Çağlar, Eskişehir Milletvekili Orhan Oğuz, Kayseri Milletvekili Kâmil Özseri Yıldız, Niğde Milletvekili H. Avni Kavurmacıoğlu ve Manisa Milletvekili Süleyman Tuncel taraflarından verilen bir önerge ile teklif edilmiş, Plân Komisyonu ile Hükümetin katılmamalarına karşın, Millet Meclisi Genel Kurulunda kabul edilmiştir. Bu değişiklik önergesini, görüldüğü gibi yasa teklifini yapan Milletvekillerinden Süleyman Çağlar ile Orhan Oğuz da imzalamışlardır. Ancak, Anayasa'da ve Millet Meclisi İçtüzüğünde böyle bir durumu önleyici bir kural yer almamıştır. Dava dilekçesinde "Meclis müzakerelerinde muhalefet şerhi bulunmayan üyelere aleyhte söz verilmesi mümkün değildir. Önergede, aynı zamanda Komisyon Başkanı durumunda bulunan, ilk imza sahibi ve diğer önerge münzileri getirdikleri kanun tadil metnini verdikleri önerge ile adetâ aleyhine fonksiyon icra etmişlerdir. Bu durum da bir içtüzük ihlâlidir." biçiminde öne sürülen savın anayasal bir dayanağı bulunmamaktadır.

c- Teklifin Cumhuriyet Senatosunda görüşülmemiş olması sorunu:

Millet Meclisi Genel Kurulunca kabul edilen ve 24/3/1977 günü Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına verilen yasa teklifi, 25/3/1977 gününde Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonuna gönderilmiştir. Komisyon, teklifi görüşerek düzenlediği 29/7/1977 günlü raporu Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına vermiş ve Başkanlıkça teklif 1/8/1977 günü Bütçe ve Plân Komisyonuna havale edilmiştir. Ancak, yasa teklifi, bu komisyonda görüşülemedi, bunun üzerine Cumhuriyet Senatosu Başkanlığınca üç aylık sürenin 15/8/1977 gününde dolmuş olduğu ve bu nedenle Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılacağı belirtilerek Millet Meclisi Başkanlığına gönderilmiş ve böylece teklifin yasalaşma işlemi tamamlanmıştır.

Anayasanın 92. maddesinin onuncu fıkrasına göre; Cumhuriyet Senatosunun kendisine gönderilen metni, üç ayı geçmemek üzere Millet Meclisi Komisyonlarında ve genel kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlanması gerekmektedir. Şu kadar ki bu süre meclislerin tatili devamınca işlemeyecektir.

O halde, konunun bu bakımlardan açıklığa kavuşturulabilmesi için, Türkiye Büyük Millet Meclisinin hangi tarihte tatile girip yeniden hangi tarihte toplandığının ve ayrıca, dava konusu yasa teklifinin Cumhuriyet Senatosunda, tatil süresi hariç, ne kadar süre kaldığı halde görüşülmemiş olduğunun incelenmesi gerekmektedir :

1- Anayasanın 83. maddesinin ikinci fıkrasında; "Türkiye Büyük Millet Meclisi yılda en çok beş ay tatil yapabilir. Meclisler aynı zamanda tatile girerler." denilmektedir.

Cumhuriyet Senatosunun, 19/4/1977 gününde verdiği kararla tatile girdiği, 5 Haziran 1977 gününde yapılan genel seçimlerden sonra 13/6/1977 gününde toplandığı Cumhuriyet Senatosu tutanak dergilerinin incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Millet Meclisine gelince : Millet Meclisi Başkanı; Millet Meclisi Genel Kurulunun 19/4/1977 gününde yaptığı 86. Birleşiminin 2. toplantısını açtıktan sonra; ".....Muhterem arkadaşlarım, bütün uğraşlarımıza rağmen Başkanlık Divanı üyesi arkadaşlarımızı buldurmak mümkün olamamış, bu yüzden Başkanlık Divanı teşekkül edememiştir.

Görüldüğü gibi, pek az sayıda Milletvekili arkadaşımız dışında oturuma büyük bir çoğunlukla milletvekili arkadaşlarımızın katılması sağlanamamış, bu yüzden çoğunluğumuz olmamıştır.

Tesbit ettiğimize göre meclisimizin 5/4/1977 tarihli 76. Birleşiminde aldığı seçimlerin yenilenmesi kararı üzerine, sayın milletvekilleri çok yakın tarihlerde yapılacak olan önseçim ve genel seçimlerde pek tabii bir zorunluluk olan seçim faaliyetlerini yürütebilmek için seçim bölgelerine dağılmışlardır. Bu nedenle seçimlerin yenileme kararının alındığı birleşimi takip eden iki hafta içindeki bütün birleşimlerde ne Başkanlık Divanı teşekkül edebilmiş ve ne de beş on sayın üyenin dışında toplantıya katılan olmamıştır. Bugünkü durum da aynıdır. Bu durumun sonucu olarak da, Danışma Kurulumuzun 7/4/1977 tarihli toplantısında Genel Kurula önermeyi kararlaştırıp hazırladığı tatil önerisi de işleme konamamıştır.

Kendileriyle görüştüğüm Başkanvekili ve divan üyeleri arkadaşlarım, seçim nedeniyle divan faaliyetlerine katılmalarının imkânsız olduğunu, aksi halde istifa mecburiyetinde olduklarını belirtmişlerdir. Bu arada bir sayın Başkanvekili arkadaşım da parti içi çalışmalarından doğan yasal zorunluluk gerekçesiyle istifa etmiş bulunmaktadır.

Sayın Divan üyesi ve diğer arkadaşlarımın çok haklı ve zorunlu olan bu mazeretleri karşısında meclisimizin toplanması ve çalışması kesin olarak imkânsız hale gelmiş ve meclisimiz fiilen tatile girmiştir.

Meclisimizin toplanmasını sağlamak maksadıyla bu durumdan kurtarılması için siyasi parti guruplarımızın sayın yöneticilerine sözlü ve yazılı olarak yaptığım uyarı ve ricalar da bir sonuç vermemiştir.

Aslolan, hukuki işlemler tamamlandıktan sonra tatile girmektir. Ancak, seçim zorunlukları nedeniyle meclisimizin buna imkân bulamayacağı kesinlikle anlaşıldığından ve de ortadaki fiili durumu yüce meclisimizin zımni iradesi kabul ederek ve ayrıca Cumhuriyet Senatosunun bugünkü birleşiminde aldığı tatil kararına da uygun olarak Anayasamızın 83. maddesinin ikinci fıkrası gereği, 25/5/1961 tarihli, 306 sayılı Millet Meclisi Seçimi Kanununun değişik 35. maddesi ile Millet Meclisi içtüzüğünün 3. maddesi gereğince seçimlerin kesin sonuçlarının, Yüksek Seçim Kurulunca Türkiye radyolarından ilânını takip eden beşinci günü saat 15.00 de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum....." demiştir. (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem 4, Cilt 26, 86. Birleşim, sayfa 539-540)

Görülüyorki : Millet Meclisi Genel Kurulunca İchtüzüğün 5. maddesine uygun olarak tatil kararı alınmamıştır. Ancak Millet Meclisi Başkanının yukarıdaki açıklamalarına göre son iki hafta içindeki bütün birleşimlerde çoğunluk sağlanamadığı için Millet Meclisi Genel kurulunun toplanamadığı, böylece fiilen tatile girmiş olduğu anlaşılmış ve Başkan da, Cumhuriyet

Senatosunun aldığı tatil kararına uygun olarak seçimlerin kesin sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca radyoda ilânını izleyen beşinci günü saat 15.00 de toplanmak üzere Birleşimi kapattığını açıklamış olmasına göre, Millet Meclisinin fiilen de olsa Cumhuriyet Senatosu ile birlikte 19/4/1977 gününden yeniden toplandığı 13/6/1977 gününe kadar tatile girmiş olduğunun kabulü gerekmiştir.

Açıklanan bu özel durum nedeniyle Millet Meclisinin hukuken tatil kararı verememiş bulunmasını, Anayasanın 83. maddesine aykırı bir davranış olarak nitelemeye olanak yoktur.

2- Dava konusu yasa teklifinin Cumhuriyet Senatosunda ne kadar süre kaldığı konusuna gelince :

Yukarıda da belirtildiği üzere yasa teklifi, Millet Meclisi Genel Kurulunca kabul edildikten sonra 24/3/1977 gününde Cumhuriyet Senatosuna gelmiştir. Teklif, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunda görüşüldükten sonra 1/8/1977 günü Bütçe ve Plân Komisyonuna havale edilmiş ise de bu komisyonda görüşülememesi dolayısıyla Cumhuriyet Senatosu Başkanlığınca; üç aylık sürenin 15/8/1977 gününde dolduğundan ve bu nedenle de Millet Meclisinden geldiği şekliyle kabul edilmiş sayılacağından söz edilerek, metin, Millet Meclisi Başkanlığına gönderilmiştir.

Anayasanın 92. maddesinin 10. fıkrasına göre; kanun tasarı ve tekliflerinin Cumhuriyet Senatosunda en geç üç ay içinde görüşülüp karara bağlanması zorunludur.

Anayasanın kimi maddelerinde örneğin 150. maddesinde yazılı iptal davası açma süresi gün olarak (doksan gün) belirlendiği halde, kimi maddelerinde de örneğin 151. maddesiyle, dava konusunu ilgilendiren 92. maddesinin 10. fıkrasındaki süreler ay olarak saptanmıştır. Ay olarak saptanan sürelerin güne çevrilerek hesaplanması doğru olamaz. Bu konuda yasaların öngördüğü kural; Bir veya birden çok ayları kapsayan bir zaman ile belirtilen sürelerin; ayın kaçınıcı günü işlemeye başlamışsa, son ayın, sayısı buna rastlayan günü tatil saatinde biteceği, şayet sona erdiği ayda sayısı buna rastlayan gün yoksa, son ayın son gününde biteceği yolundadır. Bu düzenlemelerle ayların bütünlüğünün korunması da sağlanmış olmaktadır.

Olayda üç aylık süre, teklifin Cumhuriyet Senatosuna geldiği 24/3/1977 gününde işlemeye başlamış ve fakat tatil sebebiyle kesilen durum gözönüne alındığında 15/8/1977 gününde dolmamıştır. Buna karşın Cumhuriyet Senatosu Başkanı üç aylık sürenin 15/8/1977 gününde dolduğunu kabul etmiştir. Ancak 17/8/1977 gününde yazılan yazı ile iş Cumhuriyet Senatosunun elinden çıktığına ve 15/8/1977 17/8/1977 günleri arasında teklifin komisyondan incelenerek geçmesi ve Genel Kurul gündemine alınması eylemli olarak olanaksız bulunduğu için bu yönün Anayasaya aykırılık sorunu oluşturmadığı ortadadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle; dava konusu yasa teklifi Cumhuriyet Senatosunda, tatil süresi dışında, üç ay içinde görüşülüp karara bağlanmamış olduğundan Millet Meclisinden gelen biçimiyle kabul edilip yasalaşmış sayılmasında Anayasanın 92. maddesinin onuncu fıkrası hükmüne bir aykırılık yoktur.

B) Esas yönünden :

Dava dilekçesinde; dava konusu hükmün, yukarıda değinildiği üzere aşağıdaki nedenlerle esas yönünden de Anayasaya aykırı olduğu öne sürülmüştür :

1- Anayasanın 42. maddesinin ikinci fıkrası; "Devlet çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal, iktisadî ve malî tedbirleri alır." hükmünü getirmektedir.

İptali istenen madde ile çalışanların iktisadî gelişmelerindeki kararlılık bozulmaktadır. Her yıl periyodik olarak ödenen ikramiyeler, belirsiz ve tesadüflere bağlı bir geleceğe bırakılmıştır. Bu durumdaki KİT personeli için düzenli bir bütçe yapmak olanağı yoktur.

2- Türk parasının hızlı enflasyonla yıprandığı, değerinden eksildiği bir gerçektir. Bu nedenle KİT personeline verilecek ikramiye, yıllık % 20 lik enflasyona uğramış eksik değerdeki parayla ödenmiş olacak, iki yıllık gecikme halinde % 40. daha çok gecikme halinde, bu orantıya uygun biçimde bir eksik ödeme meydana çıkacaktır. Bu durum kazanılmış hakkı, eksik, daha doğrusu, çok eksik vermekten başka bir şey değildir.

3- Millet Meclisi Hesapları inceleme Komisyonu şimdiye kadar yaptığı çalışmalarda geçmiş 10 yıl öncesi hesaplarını bile inceleyebilmiş değildir. Bu durumda yakın bir zamanda en az 5 yıllık bir gecikme ilk tahmin olarak söylenebilir. Bu gecikmenin büyümesi Milletimizin Meclisimize güvenini sarsacaktır. Bu bakımdan 440 sayılı Kanuna göre yapılacak ödeme ve ikramiyelerdeki kanuni eksik, fazla veya hatta kamu personeli yöneticilerinin sorumluluğuyla ilgilidir. Kamu personeli yöneticilerinin, ekonominin gereği olarak, kurumlardaki personelin şevk ve hizmet arzusunu artırmak için düşündükleri ödemeyi yapamamaları onların sorumluluğuna karışma olduğu kadar, başarılarına da genel sayılır. İkramiye verilmesinin Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonunun denetiminden sonra olması tabiri, ödemeyi belirsiz tarihlere götüren bir sistem getirmektedir, hakkaniyete aykırıdır.

4- Esasen kamu statülerindeki yenilikler "iyileştirici hükümler" getirir, aleyhteki hükümler kamu statülerinde uygulanma olanağından yoksundur, yani eski işlemlere uygulanmaz, kazanılmış hakların bozulması olanaksızdır.

Kamu statülerinde lehteki hükümler uygulanır, bu hususta duraksama olursa kamu personeli kendi lehindeki hükümleri yeğ tutma hakkına sahiptir. Şimdiye kadar KİT personeli adına yapılan açıklamalarda, iptali istenen kanun, NON GRATA, (istenmez kanun) olarak ilân edilmiş bulunmaktadır.

5- 2102 sayılı Kanun, 468 sayılı Kanuna ek bir kanundur. Ama husule getirdiği neticeler bakımından adetâ 440 sayılı Kanuna ek bir kanun gibi gözükmektedir.

denilmiştir.

Dava konusu kuralın amacının saptanabilmesi için önce 440 sayılı iktisadî Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakleri Hakkındaki Kanunun 30. maddesiyle geçici 7. maddesinde ne gibi hakların hangi koşullarla öngörüldüğünün kısaca belirtilmesi yerinde görülmüştür.

30. maddenin yukarıda yazılmış olan metnin birinci fıkrasında; iktisadî devlet teşekküllerinin işçi ve personeline yönetim kurulunun önerisi ve ilgili bakanın onayı ile ikramiye verilmesi öngörülmüştür. Şu kadar ki bu fıkra gereğince verilecek ikramiyenin bir aylık ücret tutarını aşmaması ve kârdan ödenmesi ve yasada yazılı belli sınırlar içinde kalınması gerekmektedir.

Bu maddenin ikinci fıkrasında ise, kârları ikramiye verilmesine yetmeyen teşekküllerle fiyatları Bakanlar Kurulunca belli edilen mal ve hizmetlerin üretimi ve satışı ile uğraşan teşekküllerde bir aylık maaş veya ücret tutarını aşmamak üzere ne suretle ikramiye verileceğinin tüzükte belirtileceği açıklanmıştır.

9 Ağustos 1966 günlü, 12370 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 14/7/1966 günlü, 6/6722 sayılı "İktisadî Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakleri Hakkında Tüzük" ün 140. maddesinde ise bu konu şöyle düzenlenmiştir

"Madde 140- Yukarıki madde gereğince kârlardan ikramiye olarak ayrılacak miktarlar bir aylık maaş veya ücret (gündelik dahil) tutarında ikramiye verilmesine yetmeyen teşekkül ve müesseselerle fiyatları Bakanlar Kurulunca belli edilen mal ve hizmetlerin üretimi veya satışı ile uğraşan teşekkül ve müesseselerin her çeşit personeline verilecek ikramiye hakkında aşağıdaki esaslar uygulanır :

a- Kârdan ayrılan miktar, bilanço yılı içinde ikramiyeye hak kazanmış personele o yıl içinde ödenen maaş veya ücret (gündelik dahil) tutarının onikide birinden az olduğu takdirde ikramiyeler kârdan ayrılan miktarlarla orantılı olarak dağıtılır.

İkramiyenin bir aylık tutarına iblağı (b) bendindeki şartların tahakkukuna bağlıdır. Şu kadar ki dağıtılacak ikramiye o yılki bilanço kârını aşamaz.

b- Fiyatları Bakanlar Kurulunca belli edilen mal ve hizmetlerin üretim ve satışı ile uğraşan teşekkül ve müesseselere verilen sermaye ve sağlanan değer kaynakların 440 sayılı Kanunun kârlılık ve verimlilik ilkelerine uygun olarak kullanıldığı ve değerlendirildiği Yüksek Denetleme Kurulu raporlarında belirtilmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadî Teşebbüsleri Karma Komisyonu raporlarından anlaşılmış olması halinde, bu teşekkül ve müesseselerin herçeşit personeline, teşekkül yönetim kurulunun teklifi, Maliye Bakanlığının müsbet mütalâası ve ilgili Bakanın onayı ile bir aylık maaş, ücret veya gündelik tutarına kadar ikramiye verilebilir."

denilmiştir.

440 sayılı Yasanın 30. maddesinin üçüncü fıkrasında da; görevlerinde olağanüstü gayret göstermek suretiyle kârlılık ve verimlilik artırıcılara veya işletme faaliyetlerine yararlı buluş getirenlere yönetim kurulunun önerisi ve ilgili Bakanın onayı ile üç aylık ücret tutarına kadar ikramiye verilebileceği, bu sınırın üstünde ikramiyeye lâyık görülenlerin Bakanlar Kurulu kararıyla altı aylık ücret tutarını aşmamak üzere ve 7244 sayılı Kanuna tabi olmaksızın ikramiye ve taltif olunabilecekleri öngörülmüştür. Şu kadar ki, metni yukarıda II. sayılı paragrafın (B) bölümünde yazılı 440 sayılı Yasanın geçici 7. maddesinin birinci fıkrasına göre; İktisadî Devlet Teşekküllerine ait personel rejimi yeniden düzenleninceye kadar 30. maddenin birinci, ikinci fıkraları uygulanmayacak, bu dönem için bu fıkralardaki ikramiyeler yerine 7244 sayılı Yasanın esasları dahilinde, yani yılda iki aylık ücret tutarını geçmemek üzere 3659 sayılı Yasanın 4621 sayılı Yasa ile değişik 13. maddesinin (C), (E) ve (G) fıkralarında verilmesi hükme bağlanmış olan ikramiye, prim ve temettü ödenecektir.

Geçici 7. maddenin birinci fıkrasında göndermede bulunulan 3659 sayılı Yasanın 4621 sayılı Yasa ile değişik 13. maddesinin (C), (E), (G) fıkraları ise şöyledir :

"C- Her sene 3460 sayılı Kanunun 42. maddesi hükümleri dahilinde temettü kaydıyla mukayyet olmak ve bir aylık istihkakı geçmemek şartıyla ikramiye verilebileceği gibi, fevkalade faaliyet ve gayretleri görülenlere temettü kaydıyla mukayyet olmaksızın ayrıca bir aylık tutarına kadar idare meclisi kararıyla fevkalade ikramiye dahi verilebilir.

E- Maden aramaları ve işletmeleriyle sanayi, malî ve ticarî işletmelerin daha rasyonel çalışmalarını teminde hizmeti görülenlere elde edilen neticelerle mütenasip olmak ve aylık tutarı ve fevkalade zamlarının yüzde 25 ini geçmemek üzere, İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilecek esaslar dairesinde alâkalı Vekilin tasvibi ile "prim" verilebilir.

G- İşletmelere, teknik ve işletme usulleri bakımından ehemmiyetli faydalar temin edenlerle maden bulanlara, alâkalı Vekilin tasvibi ile münasip miktarda ikramiye verilebilir."

Demek oluyor ki : İktisadî devlet teşekkülleri personel rejimi yeniden düzenleninceye kadar, bu teşekküllerin yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle, işçileri dahil, her çeşit personeline verilecek ikramiyeler, 440 sayılı Yasanın 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarınca değil, yukarıda sözü edilen 3659 sayılı Yasanın 13. maddesinin yukarıda yazılan (C), (E), (G) fıkralarındaki koşullar ve esaslar içinde ödenecektir. Şurasını da belirtmek gerekir ki; yukarıda (C) fıkrasında yazılı olanlara 3460 sayılı Yasanın 42. maddesi hükümleri dahilinde (yani, safi kârlardan % 5'i muhtemel zararları karşılamak üzere sermayelerinin dörtte birine varıncaya kadar umumi ihtiyaç sermayesini teşkil etmek üzere ayrıldıktan sonra geri kalanın % 5 ine kadar) kârdan verilmesi, kâr edilmediği takdirde verilmemesi gerektiği halde, olağanüstü çalışma ve gayretleri görülenlere verilecek ikramiyelerde "kâr" kaydı aranmamıştır.

Yukarıda yazılı (E) bendine göre; işletmelerin rasyonel çalışmalarını sağlamada hizmeti görülenlere, Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek esaslar çerçevesinde ve ilgili Bakanın onayı ile Prim verilebileceği gibi, (C) fıkrasıyla teknik ve işletme usulleri bakımından önemli yararlar sağlayanlarla maden bulanlara da ilgili Bakanın onayı ile ikramiye verilmesi olanağı sağlanmıştır.

440 sayılı Yasanın geçici 7. maddesinin ikinci fıkrasında da; 3659 sayılı Kanuna tabi olupta bu Kanunun şumulüne girmiyen teşebbüs ve kurumları personeline yeniden düzenlenecek personel rejimleri yürürlüğe girinceye kadar 7244 sayılı Kanunun esasları dahilinde 3659 sayılı Kanunun 4621 sayılı Kanunla değiştirilen 13. maddesinin (C), (E), (G) fıkralarında gösterilen ikramiye, prim ve temettütün ödenmesine devam olunacağı öngörülmüştür.

Devlet İktisadî teşekküllerinin yönetim kurulu Başkan ve üyeleriyle, işçiler dahil bütün personeline verilecek ikramiyelerin esasları, miktarları ve koşulları böylece kısaca belirtildikten sonra dava konusu yasa kurallarının incelenmesine geçilecektir.

12/5/1964 günlü, 468 sayılı "Kamu iktisadî Teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun" 3. maddesinin 15/8/1977 günlü, 2102 sayılı Yasa ile değişik üçüncü fıkrasının dava konusu üçüncü paragrafı şöyledir :

"KİT personeline, 440 Sayılı Kanunun 30. maddesi ile geçici 7. maddesinde öngörülen hakların verilebilmesi için T. B. M. Meclisince bu teşebbüslerin bilançolarla netice hesaplarının tasvip edilmiş; genel görüşmeye tabi olanların görüşmelerinin tamamlanmış olması gerekir."

Görüldüğü gibi bu hükümler, kamu iktisadî teşebbüslerinin personeline ikramiye verilmesini, bu teşebbüslerin bilançolarıyla netice hesaplarının Türkiye Büyük Millet Meclisince tasvip edilmiş, genel görüşmeye tabi olanların da görüşmelerinin tamamlanmış olması koşuluna bağlanmıştır.

Anayasa'nın 42. maddesinin ikinci fıkrasında; "Devlet çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal, iktisadî ve malî tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmayı destekler" hükmü yer almıştır.

KİT personeline, 440 sayılı Yasanın 30. ve geçici 7. maddeleri uyarınca ödenmesi öngörülen ikramiye, prim ve temettütün bu personelin normal ücret ve aylıklarından ayrı ve onlara ek olarak verildiği bilinmektedir. Verilecek ikramiye, prim ve temettü ise, dava konusu hükümle büsbütün kaldırılmış veya durdurulmuş değildir. Ancak, bunların ödenmesi, yukarıda da açıklandığı gibi, bu teşebbüslerin bilançolarıyla netice hesaplarının Türkiye Büyük Millet Meclisince incelenip tasvip edilmiş olması koşuluna bağlanmaktadır. Bilindiği gibi kamu iktisadi teşebbüslerinin sermayelerinin büyük bir bölümü devlete aittir. Bu teşebbüslerin iktisadî alanda ticarî esaslara göre çalışıp kârlılık ve verimliliklerini artırmaları da yasa gereğidir. Bu kuruluşların yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle öteki personeline ikramiye prim veya temettü verilmesinin amacı da,

teşebbüslerin kârlılık ve verimliliğini artırmak, işletme çalışmalarında yeni buluşların getirilmesini sağlamaktır. Yukarıda da açıklandığı gibi söz konusu ikramiye, prim veya temettüler kural olarak sermayeden değil kârdan ve 440 sayılı Yasanın 30. ve geçici 7. maddesinin yine yukarıda belirtilen ilke ve koşulları dairesinde verilecektir. Böyle olunca; iktisadî devlet teşebbüsleri personeline ikramiye, prim veya temettü verilebilmesi; ilk önce bunların verimli şekilde çalışıp çalışmadıklarının, bilançolarını ne suretle yani kârla mı, zararla mı kapatmış olduklarının, kârlılık ve verimliliği artırmak için ne gibi buluşlar getirilmiş olduğunun saptanmasına bağlı bulunduğu kuşkusuzdur.

Anayasa'nın 41. maddesinin ikinci fıkrasında; "İktisadî sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek, bu maksatla millî tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma plânlarını yapmak" devlete verilmiş bir ödevdir. Devletin bu ödevini yerine getirmesinde kamu iktisadî teşebbüslerinin büyük rolü olduğu da açıktır. Kârlılık ve verimlilik esaslarına ve ticarî kurallara uygun çalışmayan, çalışmalarında yasanın aradığı çabayı göstermeyen veya kârlılık ve verimliliği artıracak yeni buluşlar getirmeyen, başarısız teşebbüslerin yöneticileriyle personeline ikramiye, prim veya temettü ödenmesi hem yasaya hem de bunların kuruluş amaçlarına uygun düşmeyecektir. Bütün bu nedenler, ikramiye, prim veya temettü ödenmeden önce bu teşebbüslerin bilançolarıyla netice hesaplarının incelenmesini zorunlu kılmaktadır. Nitekim; 9 Ağustos 1966 günlü Resmî Gazete'de yayımlanan 14/7/1966 günlü, 6/6722 sayılı "İktisadî Devlet Teşekkülleri ile Müesseseleri ve İştirakleri Hakkında Tüzük" ün 105. maddesiyle ikramiyelerin verilmesi, teşekkül ve müesseselerin o yıla ait bilançolarıyla netice hesaplarının 468 sayılı Kanun hükümlerine göre yasama organınca incelenmiş ve tasvibe tabi olanlarda bilanço ve netice hesaplarının tasvib edilerek Resmî Gazete ile yayımlanmış olması koşuluna bağlı tutulmuştur. Bu kez, 2102 sayılı Yasa ile getirilen dava konusu fıkra hükmü ise, bu ikramiyelerin verilmesindeki amacın doğal bir gereği olup tüzükteki bu hükmen yasaya aktarılmış olmasından başka bir anlam taşımaktadır.

"Kamu iktisadî teşebbüslerinin denetimlerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde zamanında yapılmadığı, bu nedenle ikramiyelerin yıllar geçtikten sonra ödenebileceği, Türk parasının değerinin ise enflasyonlarla yıpranıp düştüğü, böylece ikramiyelerin büyük ölçüde değer kaybına uğrayacağı, bunda da hak sahiplerinin menfaatlarının helaldar olacağı" yolundaki savlara gelince; bunların dava konusu yasa kuralının Anayasa'ya aykırılık nedenini oluşturmadığı açıktır. Öne sürüldüğü gibi gerçekten bu teşebbüslerin denetimi Büyük Millet Meclisinde uzun yıllar yapılamamakta ise, yapılacak iş; yasanın iptali yoluna gitmek değil, bu kuruluşların bilanço ve netice hesaplarının denetiminin süratle ve en geç yasayla belirtilen süreler içinde yapılmasını sağlayıcı etkin önemlerin alınmasıdır.

Şu noktaya da değinmek gerekir ki: Bu teşebbüslerin bilançolarını kârla kapatmış olmaları, yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle öteki personeline herhalde ikramiye verilmesini zorunlu kılmamaktadır. Öte yandan dava konusu hükmün, verilmiş ikramiyelerin geri alınmasıyla da bir ilgisi yoktur. Bu hususların birlikte gözönünde tutulması, sözü edilen teşebbüslerin yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle öteki personeline ikramiye verilip verilmemesinin (kazanılmış hak) kavramıyla da bir ilgisi olmadığını açıkça ortaya koyar.

Dava konusu hükmün, "istenmeyen yasa" olarak ilân edildiği yolundaki savın ise Anayasa hukuku açısından üzerinde durulacak bir nitelik taşımadığı da açıktır.

Açıklanan bu nedenlerle; dava konusu hüküm Anayasa'ya aykırı değildir ve iptal isteminin reddi gerekir.

V- SONUÇ :

Esas Sayısı:1977/129

Karar Sayısı:1978/35

12/5/1964 günlü, 468 sayılı "Kamu İktisadî Teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 3. maddesinin 15/8/1977 günlü, 2102 sayılı Yasa ile değişik 3. fıkrasında yeralan "KİT Personeline, 440 sayılı Kanunun 30. maddesi ile geçici 7. maddesinde öngörülen hakların verilebilmesi için T.B.M Meclisince bu teşebbüslerin, bilançolarla netice hesaplarının tasvib edilmiş, genel görüşmeye tabi olanların görüşmelerinin tamamlanmış olması gerekir." yolundaki dava konusu kuralın; gerek biçim, gerek esas yönünden Anayasa'ya aykırı bulunmadığına, iptal isteminin reddine,

20/4/1978 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan Kâni Vrana	Başkanvekili Şevket Müftügil	Üye Abdullah Üner	Üye Ahmet Koçak
Üye Şekip Çopuroğlu	Üye Fahrettin Uluç	Üye Muhittin Gürün	Üye Lütfi Ömerbaş
Üye Ahmet Erdoğan	Üye Hasan Gürsel	Üye Ahmet Salih Çebi	Üye Adil Esmer
Üye Nihat O. Akçakayalıoğlu	Üye Ahmet H. Boyacıoğlu	Üye Necdet Darıcıoğlu	